

Arts die euthanasie pleegde op dementerende vrouw wordt niet vervolgd, krijgt wel een jaar proeftijd

De arts van het Expertisecentrum Euthanasie die een ‘onzorgvuldige’ euthanasie op een ernstig dementerende vrouw (67) uitvoerde, wordt niet vervolgd door justitie. Dat meldt het Openbaar Ministerie. Volgens het OM is er onvoldoende bewijs voor een strafrechtelijk verwijt aan het adres van de arts.

Maud Effting 12 november 2020, 15:29



Beeld ANP

De zaak draait om de euthanasie op een 67-jarige vrouw, die in een verpleeghuis woonde, terwijl in haar schriftelijke wilsverklaring stond: ‘Ik wil absoluut geen opname in het verpleeghuis. Ik wil dan dat er actieve euthanasie wordt uitgevoerd. Ik vind het belangrijk om op een voor mij menswaardige manier te kunnen sterven.’ De euthanasie werd na uitgebreid onderzoek van de arts uitgevoerd, mede op basis van deze wilsverklaring.

Een toetsingscommissie oordeelde eerder dat de euthanasie 'onzorgvuldig' was: de arts had niet tot de conclusie mogen komen dat haar patiënte ondraaglijk leed. Maar daar gaat het OM nu tegenin. Het Openbaar Ministerie 'is van oordeel dat er geen andere redelijke andere oplossing was om het lijden van de vrouw te verlichten'.

Het OM verwijt de arts wel dat zij geen tweede SCEN-arts raadpleegde, nadat ze twijfelde aan het negatieve oordeel van de eerste SCEN-arts, de onafhankelijk arts die wettelijk gezien moet worden geraadpleegd. De zaak wordt daarom 'voorwaardelijk' geseponeerd: de arts krijgt een proeftijd van een jaar. Volgens haar advocaat Tim Vis is de arts opgelucht dat er na een lange, slepende procedure nu een einde komt aan de zaak, maar hij noemt deze proeftijd 'niet gepast'. 'De arts voert geen euthanasie meer uit. Dit was echt niet nodig geweest en voelt als een steek onder water.'

Jurisprudentie

De arts van het expertisecentrum wachtte al sinds 2018 op een beslissing van justitie over een eventuele vervolging. Haar zaak maakte deel uit van de nieuwe koers die het Openbaar Ministerie een paar jaar geleden inzette op initiatief van procureur-generaal Rinus Otte. Hij liet in de media weten dat hij meer jurisprudentie wilde. Vorig jaar leidde dit al tot een rechtszaak tegen specialist ouderengeneeskunde Marinou Arends. Justitie beschuldigde haar na euthanasie op een dementerende van 'moord'. Ook naar andere artsen werd strafrechtelijk onderzoek gedaan.

In de zaak van Arends haalde justitie echter bakzeil: de Hoge Raad oordeelde dat de arts op alle punten zorgvuldig had gehandeld. Bovendien stelde de Hoge Raad expliciet dat de rechter zich terughoudend zou moeten opstellen in dergelijke zaken. Otte liet na dit arrest niettemin weten dat het 'zomaar zou kunnen' dat er opnieuw een arts vervolgd zou worden.

In de laatste zaak, die nu door justitie wordt geseponeerd, werd de arts in 2017 ingeschakeld nadat de kinderen van de patiënte om hulp vroegen. Hun moeder had ook in 2011 al een keer tevergeefs om euthanasie gevraagd aan haar toenmalige huisarts.

Deerniswekkend

Na uitgebreid onderzoek constateerde de arts dat de patiënte vaak onrustig schreeuwde en riep. De vrouw verzette zich tijdens allerlei handelingen, zoals bij het verschonen van luiers met ontlasting. ‘Patiënte kon alleen nog maar in een stoel zitten, zelf eten kon zij niet meer’, aldus de arts tegen de toetsingscommissie. ‘Dichtbij haar komen mocht niet altijd. In een aantal gevallen werd zij boos. Dat was een groot probleem bij haar verzorging: de patiënte sloeg, knoeide, schopte, greep en liet niet meer los. Er waren huilbuien en veel boosheid.’

Uiteindelijk oordeelde de arts dat de patiënte uitzichtloos en ondraaglijk leed, maar toen ze een onafhankelijke SCEN-arts inschakelde – een wettelijke verplichting – was die het niet met haar eens. In zijn verslag schreef hij dat patiënte volledig wilsonbekwaam was, maar dat ze bij hun ontmoeting ‘niet verdrietig, angstig of onrustig’ was. Haar verzet, boosheid en afweer konden volgens hem door haar vergevorderde dementie ook als ‘zonder inhoud’ worden gezien, en waren daarom geen actueel lijden.

De arts was het na lang overleg niet eens met zijn advies. Zij had de patiënte vaker gezien dan de SCEN-arts en vond dat haar observaties werden bevestigd door het zorgpersoneel. Ze vroeg daarom geen tweede SCEN-advies aan, maar raadpleegt in plaats daarvan zes collega’s van het Expertisecentrum. Die oordeelden volgens haar advocaat unaniem dat de patiënte ondraaglijk leed. Wel raadde één arts haar af de euthanasie uit te voeren, vanwege het negatieve SCEN-oordeel.

De verpleeghuisarts vroeg daarop nóg een kritische collega om advies. Die stelde dat het niet mogelijk zou zijn inzicht te krijgen in haar denken of voelen, maar dat de patiënte ‘in haar ontluistering een deerniswekkende indruk’ maakte.

Ook de deskundigen die het Openbaar Ministerie later inschakelde om de zaak te onderzoeken, kwamen volgens justitie ‘niet tot het oordeel dat de arts dit verkeerd zag’.

Het Expertisecentrum Euthanasie (voorheen: de Levenseindekliniek) laat in een reactie weten dat zij geen ander besluit van het OM hadden verwacht dan het seponeren van de zaak. ‘Onze arts heeft ruimschoots aan alle zorgvuldigheidseisen voldaan.’ Ze zijn het niet eens met het verwijt dat ze een tweede SCEN-advies had moeten inwinnen. ‘Het OM zegt in feite: euthanasie was gerechtvaardigd, maar de patiënte had nog langer moeten lijden om een tweede SCEN-arts te laten rapporteren. Hoe valt dit te rijmen? Het OM stelt hier meer eisen dan de wet.’

